

Ruttenomics

Bas Jacobs

De Groene Amsterdammer, 132 (20), 16 mei 2008, p.9

De maatschappelijke hetze tegen Balkenende-IV begint over de top te raken. Iedere maatregel wordt getorpedeerd door de oppositie, het maatschappelijk middenveld en de media. Inhoud en redelijkheid zijn momenteel ver te zoeken. Mark Rutte, leider van de VVD, surft slim mee op de golven van maatschappelijke verontwaardiging. Volgens hem duwt de regering het land 'naar de afgrond' met een 'record' aan belastingverhogingen. Dit is lariekoek: het gaat welgeteld om iets meer dan één procent van het nationaal inkomen in vier jaar tijd.

Ook bij zijn recente optreden in Buitenhof sprong het glazuur van je tanden. Het is prima dat Rutte ageert tegen de belastingverhogingen; de VVD wil een kleinere overheid. Maar als dan toch belastingen worden geheven (of verhoogd), welke moeten dat dan zijn? Alle belastingen richten economische schade aan, maar sommige meer dan andere. Het is het beste voor de economie als juist die belastingen worden geheven die zo weinig mogelijk gedragsreacties veroorzaken.

Het is daarom goed dat de regering probeert de belastingmix te verbeteren door een deel van de belastingopbrengst te incasseren door middel van heffingen op diesel, vliegtickets, verpakkingen, alcohol en de btw in plaats van belastingen op arbeid. Die indirecte belastingen zijn economisch minder schadelijk; de vraag naar diesel, verpakkingen, vliegtickets en alcohol reageert niet sterk op prijs. Dat betekent eveneens dat de milieu- en gezondheidswinst beperkt is. Met de btw-verhoging wordt een deel van de belastingdruk afgewenteld op uitkeringstrekkers en gepensioneerden. De koopkracht van de minima staat daardoor in de min. De prikkel om te werken neemt toe. Iets wat de VVD toch zou moeten aanspreken. Daarentegen richten belastingen op arbeid grote economische schade aan. Maar de lastenstijging op arbeid blijft binnen de perken, onder meer via lagere WW-premies.

Het verzet van Rutte tegen een economisch efficiënter belastingstelsel slaat als een tang op een varken. En als het aan de VVD ligt, wordt het belastingstelsel alleen maar nóg inefficiënter. Ze wil bijvoorbeeld af van de ozb, ze verzet zich tegen rekeningrijden en beperkingen van de hypotheekrenteaftrek en wil de erfenisbelasting afschaffen. Dat zijn allemaal goede belastinggrondslagen, want het economisch gedrag wordt weinig verstoord. De VVD wil de belastingdruk dus verschuiven van auto's, huizen en erfenissen naar arbeid. Daardoor daalt de werkgelegenheid en het inkomen – bij gegeven belastingpeil – en de 'hardwerkende Nederlander' is alleen maar slechter af.

Rutte zei ook dat de economie grote schade ondervindt omdat de uitgaven- en lastenverhogingen 'het vertrouwen' om zeep helpen. Tja. Balkenende IV geeft in 2009 iets meer uit dan dat er binnenkomt. Op lange termijn is dat niet verstandig vanwege de vergrijzing. Maar, ieder eerstejaars leerboek macro-economie leert dat een balanced-

budget verhoging van de overheidsuitgaven op korte termijn de economie stimuleert. Wat er minder aan private consumptie is, compenseert de overheid met hogere publieke consumptie. Het is onzinnig om te beweren dat de economie daardoor naar de afgrond wordt gedreven.

Natuurlijk zorgt een hoger belastingpeil wel voor economische schade op lange termijn, omdat de prikkels om te werken, te ondernemen en te sparen minder sterk worden. Dat is de onvermijdelijke prijs van een grotere overheid. Maar Rutte verwijt de regering de tering naar de nering te zetten. Dat is zwak, zeker voor een liberaal die prat meent te kunnen gaan op financiële degelijkheid.

Rutte's zorgen dat belastingverhogingen de looneisen opschroeven, zijn terecht. Maar iedere belastingverhoging veroorzaakt hogere looneisen van vakbonden vanwege een daling van de koopkracht. De vakbonden moeten daarom ophouden met zeuren en niet meeheulen met de VVD en de werkgevers. Willen ze echt een grotere overheid? Prima, minder koopkracht is het gevolg. Daarna hogere looneisen stellen, is van twee walletjes willen eten.

Er is genoeg om de regering op te bekritisieren. Worden bijvoorbeeld alle extra uitgaven wel goed besteed? Denk aan de wijkenaanpak, het activeren van langdurig inactieven en het stimuleren van de arbeidsparticipatie. Langetermijnplannen voor bijvoorbeeld de woningmarkt en de vergrijzing ontbreken. Maar ook van de VVD vernemen we niets inhoudelijks op die vergeten dossiers.

Rutte kan prima pleiten voor een kleinere overheid en wijzen op de economisch nadelige gevolgen van belastingverhogingen. Het zou hem bovendien sieren als hij duidelijk maakt waar hij gaat bezuinigen; dat is namelijk de onvermijdelijke consequentie. Maar Rutte moet echt ophouden met domme dingen roepen.